

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 37

Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Poplăcei Nr. 37.
Epistolele nefrancate se refuză — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr., rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Nr. 7108/Plen. 891.

Cerculariu

cătră toate oficiile protopresbiterale și parohiale din archidieceșca Transilvaniei.

Măritul Congres național-bisericesc în ședința sa dela 12/24 Octobrie 1891 Nr. 194 a adus cu privire la publicarea și executarea hotărârilor sale următorul conclud:

1. Consistoriul metropolitan în procsima ședință plenară, carea se se țină cel mult în 30 zile după primirea actelor congresuale, ia la cunoștință conclusele cuprinse în protocoalele congresuale, și dispune executarea acelor.

2. Regulamentele, și conclusele normative cel mult în restimp de trei luni dela încheierea sesiunii congresuale au să fie publicate prin Consistoriile eparchiale în organele pentru publicarea dispozițiilor oficiale ale eparchiilor.

3. Puterea obligătoare a concluseror congresuale se începe:

a) pentru Consistoriul metropolitan în ziua publicării acelor în ședința sa plenară

b) pentru Consistoriile eparchiale în ziua publicării în ședințele plenare ale acelor, care sunt a se ține cel mult în termen de 30 zile dela primirea actelor.

c) pentru ceilalți credincioși ai bisericei noastre: regulamentele și conclusele normative intră în viață în ziua indicată într'ensele, și lipsind acesta, la trei luni după încheierea sesiunii congresuale; ér conclusele, cari privesc pe particulari, în ziua intimării lor la mâinile celor interesați.

Acest conclud intră în viață numai decăt.

Acest conclud se aduce la cunoștință oficiilor protopresbiterale, și parohiale și a tuturor organelor bisericei din archidieceșca noastră spre scire și conformare.

Sibiu, din ședința plenară, ținută la 13 Ianuarie, 1892.

Consistoriul archidieceșan.

Sibiu, 30 Ianuarie, 1892.

Contele Szapáry, actualul ministru-președinte al Ungariei, cu ocaziunea primirii mandatului dela alegătorii sei din Timișóra, a aflat cu cale a se pronunța și în cestiunea naționalităților.

După vederile Esceleției Sale, politica urmată față de naționalități este cea mai nimerită și meri-

tele partidului liberal și ale guvernului în respectul acesta sunt mai pe sus de ori-ce indoială.

Dacă puternicul ministru cunoșce mulțămirea naționalităților din ȧiarele plătite de guvern, atunci este în drept

Acele ȧiare ȧi de ȧi ne spun, că libertate ca în Ungaria nu mai este, că egalitate perfectă domnesce între cetățeni, că magiarul numai pentru aceea că e magiar nu e preferit nici în o direcțiune, că românul ca om de omenie după conceptul, care 'l au cei dela ȧiarele magiare despre omenie, pôte avansa până la cine scie ce dignitarium mare, și câte alte fanfaronade bune de a falsifica adevărul, bune de a le da drept hrană, celor ce se mulțănesc cu atare hrană slabă.

Trăim și noi în popor.

Am avut ocaziune a trăi și între magiari.

Le cunoșcem firea și scim până la ce punct sunt ei accesibili a suferi ca și românul, înțelegem individul, se se pôtă bucura de o poziție ôre-care în stat.

Îndată ce omul nu se opresce la granița aceea, pe care vor se i-o prescrie ei, îndată ce mai ține la legături de rudenie și pretenie cu coetanii sei, îndată ce nu jôcă cum îi fluera cel din urmă inaș de șuster, atunci ai gâtat cu dragostea ungurască

Atunci se încep suspiciunile, cari se termină la justiție cu transferarea din oficiu, la administrație cu degradarea totală, la finanțe, cu permutarea între slovaci, și în cele din urmă ca se li o spunem franc, se începe era ȧilelor amărite și pline de venin pentru cel osândit a trăi și a gusta așa numita pâne ungurască.

Aȧi nu le convine numele, mâne nu le convine, că de nu se lapadă de lege, poimâne, că de ce nu se căsătorește cu o fică de vița lui Arpad, și tot așa trece ȧi de ȧi, până ce omul sâtul de șicane, dacă e tare de ânger i lasă și se duce ca se-și câștigate după sudôrea lui altă pâne, ér dacă e slab de ânger și părăsesce ném, lege, rudeni și intră în șirurile streinilor, ca se fie „côda” lor, se fie de risul lor, și așa își termină ȧilele, deplângend ôra în care a învățat carte.

Noi aceste toate le cunoșcem, toate le scim, le am vedut chiar și așa noi i am puté servi ministrului președinte Szapáry, cu date mult mai autentice, despre pretinsa mulțămire, ce ar fi între naționalitățile nemagiare.

Se pôte însă că Esceleția Sa nu cu acéstă parte a lucrului s'a ocupat. Se pôte, că a avut în vedere politica mai înaltă, pôte că nu a avut în vedere pe singuratici, ci totalitatea naționalităților

Dacă acesta a avut în vedere și noi trebuie să credem, că un bărbat de stat cu d'al de acestea se va fi ocupând, atunci atât trebuie să i-o spunem, că aici stăm și mai rău

Nemulțămirea aici e generală.

Dacă vr'un singuratic se va fi aflând pe întreg rotogolul Ungariei mulțămît — cu sôrtea sa — naționalitate ca atare nu se află și nu se pôte afla.

După cât cunoșcem noi trebile, nici chiar sasii nu o pot ȧice acesta deși în timpul din urmă li s'au făcut unele favoruri mici, în schimb pentru nisce concesiuni mari.

Cât pentru români, ei au cuvânt să fie chiar indignați de purtarea celor dela guvern.

Dela 1879, scôtele nu mai au repaus. O schimbare urmăză după alta în legile țerii, toate cu scopul vedut de a protege magiarisarea, de a îngreuna românului posibilitatea de a se cultiva în limba lui.

Încercări preste încercări, începând cu scôtele populare, apoi cele medii în urmă cu copii după ce sunt intercați, toate aceste sunt cele mai rău alese mijlôce de a face pe români să fie mulțămîți cu actualele stări de lucruri.

În legătură cu vederile pentru scôtele esistente s'au creat neînvigibile greutăți la înființarea altor stabilimente culturale și martore ne sunt rescriptele ministeriale ce au urmat la cererea celor din Arad și din Caransebeș de a înființa câte un gimnasiu românesc.

Mai mult. O mână de ômeni, greci venetici în BPeșta și Brașov, au fost în stare cu ajutoriul stăpânirii să ne desmostenescă de dreptul ce l'am avut sute de ani, în bisericile zidite și susținute cu filerii nostri, nu mai așim serviciul divin în limba, care ne este mai drag a-l așim.

Se cere o porțiune bună de cutezanță ca un ministru să vină să spună în fața lumii, că politica guvernului este cea mai nimerită față de naționalități.

Am puté înșira tomuri întregi, căci spațiul pentru un articol de ȧiar nu ne permite să înșirăm lunga serie de nedreptăți ce ni s'au făcut chiar și cu călcarea legilor esistente în picioare, dar nu o facem acum, căci bine scim, cât de puțin se genéză aȧi magiarii și guvernul de faptele ce le face. Dovada cea mai vedută e, că românii nu se pot strecura în parlamentul țerei ca români, fără ca unele slabe ale politicei guvernului, care se vede, că sistematice asupresce pe români și nu i lasă se-și ia avântul acela, care cu drept le-ar compete după numărul lor, după jertfele ce le aduc și chiar și după legile aduse de parlamentul unguresc privitoare la egala îndreptățire a naționalităților.

FOIȚA

Portretele vechi.

Povestire de Emile Souvestre, traducere de Gilbert Remi.)
(Urmare).

Acéstă străjuire înaintea casei mele proprii, ar fi fost fôrte amuzantă dacă n'ar fi fost obosela mea și fără aceea negură, care cu încetul se prefăcuse într'o plôie fină. Așa însă era pe aci se'mi pierd cu totul răbdarea, când étă, că apăru o bêtrenă servitoare de o înfățișare destul de filistrôsă, pe care o recunosci după cartea de rugăciuni, că e econôma.

Vedend ea pe un străin stând înaintea ușei casei, se opri și me întrebă, că ce caut. — Dômnă Felicită? respunsei eu, clânțanind de frig cu dinții.

Vrei se ȧici, domnișôră, ripostă bêtrena cu voce ascuțită. Aceea sunt eu. Și ce voiesce domnul.

— Mai întâiu, ca se-mi deschizi ușa acéstă! am strigat eu, și apoi se'mi oferi mijlôcele, ca se me svântez.

Și pentru de a preveni ori cărei obiecțiuni, îmi spusei numele.

Speram, că la așim acestui nume bêtrenesc econôma va începe să se piêră în scude, nu spre

mica mea mirare însă, ea în loc se facă acesta, me măsură de sus până jos cu un fel de neîncredere ostilă

— Așa d-ta esci domnul erede, răspunse ea îngânată. Voiu înșciința îndată pe notar.

— La drum! o întrerupsei eu impacient. Mai întâiu de toate e vorba, ca să ajung la adăpost. Deschide, domnișôră Felicită.

— Scusați, a fost răspunsul ei firm, mi s'a încredințat paza casei și vrâu se me asigură față de responsabilitatea, pe care o port. Domnul se aștepte numai aci, măiestru Boisseau va decide, ce am să fac.

Și fără se mai aștepte răspunsul meu, se întorse și dispăru într'o stradă laterală.

Am început deci érá se me preumblu cei o sută de pași în sus și în jos înaintea proprietății mele. După o jumătate de ôră sosi în fine Felicită însoțită de un bărbat mic cu ochelari, care mi se recomandă ca măiestrul Boisseau și căruia i-am inmanuat actele probătoare ale identității mele, cum și scrisôrea, pe care mi-o scrisese el însuși. După ce el luă la cunoștință cuprinsul lor la lumina unei lampe, me recunoscu de „persôna cestionată” și dete ordin se me lase să intru.

În tot decursul acestor formalități am bătut neînterupt cu piciorul în brag și în internul meu

trimitem pe toți notarii comunali în iad. După ce în fine s'a deschis ușa, am dechiarat d-lui Boisseau în grabă, că în ȧiua următoare me voi duce la dânsul pentru regularea întregii afaceri și am dispărut în coridorul întunecat, fără se'l fi invitat și pe el să între.

Nu mult după aceea veni bêtrena econôma cu lampa ei și me conduse într'un salon învechit, al căruui mobilier consta din patru scaune cu paie și un fotoliu îmbrăcat în stofă de bumbac colorată. Două figuri de gips, reprezentând pe Paul și Virginia, care erau aședate între patru colvciute marmorate pe camin, formau întréga decorațiune a odăiei.

Dificultățile ce mi se făcuseră și după ce mi-am fost numit numele în legătură cu drumul cel lung și negura me îndispuseră fôrte adenc. De aceea nici nu'mi dam silință se'mi ascund reaua mea dispozițiune și îi ordonai econômei în ton brusc, ca până ce voi vizita celelalte localități, se'mi pregătască cina și mai înainte de toate se'mi facă foc.

După aceea am luat un feșnic vechiu argintat, în care ardea o luminare mică, provedută cu o mangetă de chârție și me apucau să esaminez locuința repozatului meu vër.

(Va urma.)

Póte că jidanii din Timişóra, póte că şi câţiva şvabi să fie mulţamiţi cu descoperirile ministrului preşedinte, pe noi însă acele descoperiri ne lasă reci căci noi şcim că ele stau în flagrantă contradicere cu toate faptele guvernului şi cu toate acţiunile câte le-a întreprins numai decât după nenorocitul resboiu al francesilor cu nemţii, când le-a succes a se adăposti la spatele nemţilor din monarhia noastră şi la spatele celor din Germania şi au pornit o adeverată gónă asupra noastră.

De ale partidului naţional.

Ne vin mereu întrebări din toate părţile că: ce face comitetul central al partidului naţional? Când va prezenta memoriul la tron?

La aceste întrebări nu noi, ci „Tribuna” ar trebui să răspundă, pentru-că în faptă ea este comitetul central în permanenţă, membrii externi ai comitetului sunt numai de paradă, ea însă precum era de guralivă în periodul trecut când agita prin România în contra lui Babeş şi Mocsonyi, că în interesul guvernului împedecă prezentarea memorandumului la imperatul, aşa este de tăcută acum, în perplexitatea ce o a adus primirea neacceptată şi nedorită de ea a propunerii lui Eugen Brote. Parcă se pregătesc un lucru mare, cu care vor se surprindă lumea.

Ne temem şi noi, că se va nasce o surprindere, dar aceea va fi cunoscutul „ridiculus mus”.

Mai mult deci pentru lămurirea acelor cari nu au norocirea de a ceti organul oficios al comitetului central, sau cari şi dacă l cetesc nu-l pricep, şi de acestia sunt cei mai mulţi din cetitorii „Tribunei”, eată împărtaşim ce şcim.

În prima şi după conferinţă în 22 Ianuarie n. s'a constituit comitetul central, apoi a compus şi publicat prin diare următorul „Avis” (latinesce pasere).

Până la publicarea apelului, alegătorii români sunt înconoscinţi, că conferinţa generală a partidului naţional-român, întrunită la Sibiu în 20 şi 21 Ianuarie a. c. a hotărât faţă cu alegerile actuale la parlament, pasivitate absolută şi generală pentru toate cercurile electorale din Transilvania şi Ungaria. Subscrişi: Dr. Raţiu preşed. şi Dr. Vasile Lucaciu, secretar general.

De atunci până astăzi au trecut 22 de zile, au trecut şi alegerile, pentru cari trebuia să fie fost menit „apelul” şi apelul nu s'a născut. „paserea” a sburat preste alegători neobservată, ér alegătorii în general au participat la alegeri contribuind în mod considerabil la triumful guvernului.

Se vorbeşte, că la constituire s'au întimpinat óreşi-cari greutăţi, pentru-că şi părintele Dr. Lucaciu voia să fie preşedinte, provocându-se la miritele sale atât întru agitare prin cercurile „Ligei”, cât şi prin aducerea la conferinţă a unei cete de „mameluci” tot în număr dublu din admiratorii sei de prin Sătmariu, Selagiu, Dobăca etc. dar asta nu s'a putut, pentru-că decorul cauzei a pretins, că Dr. Raţiu ca fost vicepreşedinte I şi George Pap ca mai bătrân şi cu mare popularitate prin Selagiu se fie preferiţi, ér Eugen Brote ca fost vicepreşedinte II şi fost administrator conştiinţios al casei comitetului vechiu, apoi ca unul carele a pus la cale agitaţia contra lui Babeş şi Mocsonyi şi are se o continue şi în viitoriu avea mai multe merite şi decât Dr. Lucaciu, deci pentru părintele Lucaciu a rămas numai postul de secretar. În urmă n'a avut ce face, a primit şi postul de secretar, dar nu mai sub condiţiunea ca să nu se numescă simplu secretar ca cei de mainainte, ci secretar „general”. Comitetul i-a făcut plăcerea, şi bine a făcut, pentru-că capul acelei tagme, la care aparţine acest agent romano-catolic, în piele de preot greco-catolic, dar propter certum quoniam ras la barbă şi la musteţe, se numesce „general” şi astfel el în internul seu va ave mulţămirea a se considera de capul jesuiţilor români.

Tot din aceea şedinţă s'a adresat redactorului dela „Kreuzzeitung” în Berlin următoarea telegramă, pe care apoi, dimpreună cu răspunsul primit, „Tribuna” în Nr. 14 le publică sub titlul „Causa română în străinătate”:

„Comitetul central al conferinţei întrunit la Sibiu al românilor din Ungaria şi Transilvania Ve exprimă adănc simţită mulţămire pentru căldurosul şi binevoitorul sprijin ce aţi dat prin diariul ce conduceţi unui popor, care se luptă pentru existenţa sa naţională. Românii din monarhia habsburgică consideră totdeauna de mândria lor a-şi pune în cumpănă şi sângele lor pentru credinţa creştină, pentru dinastia legitimă, şi pentru pămintul patriei lor, afirmându-se ca un element de pace şi de ordine. Astfel credem a reprezenta principii analoge acelor, care „Kreuzzeitung” şi le-a luat de cinosură şi te rugăm, prastimate d-le, se primesc asigurarea distinsei noastre stime. Dr. I. Raţiu, president, V. Lucaciu, secretariu general”.

La acesta baronul de Hammerstein a răspuns telegrafice:

Drului Raţiu şi secretarului general Lucaciu în Sibiu. Ve rog exprimaţi comitetului central sincera mea mulţămire pentru amabila telegramă. Câtă vreme românii din Ungaria şi Transilvania, după cum v'aţi exprimat faţă cu mine, consideră de fala lor a-şi da sângele şi averea pentru credinţa creştină, şi pentru dinastia legitimă, „Kreuzzeitung” nu va înceta a da spriginul seu hotărât luptelor D-Vóstre pentru existenţa naţională”.

La acestea în trecut se ne fie permis a observa, că se cuvine ca omul să fie mulţamitor pentru binefaceri, şi românul totdeauna a fost mulţamitor celor ce i-au făcut bine; dar dela nisce bărbaţi, cari îşi arógă dreptul de a vorbi aşa dicând oficial în numele românilor din Ungaria şi Transilvania, se póte pretinde ca să şcie ce vorbesc şi să fie corecti în expresiunile lor.

Dr. Raţiu şi Dr. Lucaciu ca ómeni privaţi pot să vorbescă, dacă vreau despre „mândria” românilor din „monarhia habsburgică” carea de lege nu există, pentru care militéză un Slavici ca instrumentul nemţilor centralisti din Viena şi pentru carea numai o Transilvanie autonomă nu există, dar nu există nici Ungaria autonomă, nici Austria autonomă ca stat federativ şi nici un stat autonom din imperiul Austriac, „comitetul central al conferinţei partidului naţional român din Ungaria şi Transilvania” însă nici măcar baronului de Hammerstein nu póte să-i mulţămescă în numele românilor din „monarhia habsburgică” dela cari n'are nici un mandat, ci numai în numele mandanţilor sei, adecă al partidului naţional român din Ungaria şi Transilvania.

În fine tot în aceea şedinţă, precum ni se spune — a decis comitetul, ca în lipsa unui memorandum, pentru-că Dr. Mureşian nu li-a predat elaboratul seu — să recerce pe studentul medicinist din Graţ Aurel Popovici, ales anume spre acest scop în comitet, ca el, cu ajutorul tinerilor universitari din Graţ, cari şi altcum se ocupă cu redactarea unui răspuns la contramemorandumul universitarilor magiari să redacteze un proiect de memorandum la tron, asupra căruia vor delibera apoi în altă şedinţă, şi după acestea, re bene gesta, încă în aceeaşi zi s'au resfirat în toate părţile, ca să odichnescă pe laurii câştigaţi la conferinţă, lăsând totă treaba în grija „Capitanului”, ca el se dirégă cele de dires şi cu deosebire până una alta să asigure existenţa „Tribunei” la „isvorul tămađuirilor”.

Atâta e tot ce a făcut comitetul central.

De altminterlea afacerea cu memorandumul la Tron tot stăgneză, şi de asta n'are să se mire nime pentru că „Capitanul” are acum alte griji mai mari, căci pe l c este convocată adunarea generală a acţionarilor „Institutului tipografic” ér punctul 3 al obiectelor de pertractare sună în modul următoriu:

„Hotărîre asupra propunerii direcţiunii despre lăcuidarea societăţii”.

O cestiune momentuoasă.

(Înceere.)

Şcim cu toţii, ce contingent însemnat de bărbaţi inteligenţi, şi de capete luminate au dat nemului românesc scólele noastre naţionale dela înfiinţarea lor. Literatura noastră numai de atunci încóce şi-a luat puternicul seu avânt. Blăşul cel mai vechiu focalar de sciinţă şi de cultură românescă nu numai că a dat nemului nostru fii luminaţi şi bravi, ci în timpuri grele el a fost chiar mântuitorul, sórele românismului.

Sunt nenumărate darurile, ce le revarsă asupra unui popor în special gimnasiile naţionale, în timp ce influenţa scólelor străine de cele mai multe ori este păgubitoare. Scólele străine mai ales în anii copilăriei, sunt duşmani neimpăcaţi ai sentimentelor naţionale; — singur scólele străine ne pot şi pe noi desnaţionalisa.

De acest adevăr au fost şi sunt pătrunşi părinţii copilor noştri, pe cari din locurile cele mai depărtate şi-i trimite la gimnasia românesce pelângă jertfele cele mai costisitoare. Astfel românii din părţile Bănatului şi ale ţarei unguresce trebuie să facă un drum de zile întregi tot prin ţinuturi românesce, pentru a ajunge la gimnasia românesce. Ér aceia, cari nu o pot face acésta, se opresc în glóte pela gimnasiile magiare, din cari apoi nu numai că es nisce ómeni lipsiţi de cunoştiinţa temeinică a limbei, literaturii şi istoriei nemului lor, dar ce e mai mult ei adeseori se departă de acolo rănii până în suflet de insultele colegilor şi ale profesorilor, cari la ori-ce ocaziune le aruncă în faţă naţionalitatea. Astfel societatea magiară încă de timpuriu începe să arunce între noi şi magiari séménţă de ură şi învrăşbire.

Chiar şi din acest punct de vedere se impune imperios necesitatea existenţei gimnasiilor noastre proprii.

Ori şi cine însă e îndreptăţit a-şi pune întrebarea, că unde sunt sumele enorme de bani, ce se cer la întemeierea şi susţinerea unor noue gimnasia? Ér memorandumul colegilor noştri magiari esclamá, că un guvern conşciu de datorinţa sa nu póte concede ridicarea de scoli cu mijlóce neindestulitoare.

Adevărul alevér trebuie să rămână! Fără mijlóce îndestulitoare, fără jertfe materiale nu se pot înfiinţa asemenea institute, şi acésta nici nu o încercă nimeni.

Să nu uităm însă că tocmai spre acest scop mijlócele necesare şi suficiente în anumite locuri sunt de ani de zile adunate din propria sêracie şi agonisela a românului, ca d. e. în Carans-beşiu şi în Arad.

De ce dără nici până astăzi nu se póte realiza cel puţin acolo scopul, pentru care sumele acelea sunt destinate? Răspunsul şi cauza prea bine o şcim noi cu toţii.

Nu lipsa de mijlóce, ci cauza adevărată a zădărnicierei încercărilor făcute deja pentru esoperarea învoelei de a ne ridica gimnasia românesce, este numai opera şovinismului magiar, care este duşmanul cel mai neimpăcat al culturii noastre naţionale.

Atunci, când statul este chiar îndatorat a ridica astfel de scóle pentru toţi supuşii sei, cel puţin acolo, unde lipsa de ele este neapărată, atunci când abstrăgând dela acésta îndatorire a statului faţă cu noi, legile existente însăşi ne dau dreptul de a ne înfiinţa scóle pe banii noştri numai şi numai şovinismul proverbial şi neînfrănat este cauza care nesocotind ori ce lege şi dreptate, pune stavilă tendenţelor noastre culturale.

Dar dacă mintea omenescă a străbătut misterele naturii şi a dat nascere atâtor lucruri miraculoase, — óre aceea minte cu rezultatele sale se nu póte afla şi l cul pentru stărpirea a estui şovinism? Avem firma speranţă, că cel puţin timpul mai curând sau mai târziu va trebni să stărpescă. Căci timpul, care aduce cu sine, idei, care produce şi distruge, ne-a dat şi nouă de astădată ideea, cu care am păşit în public.

Suntem siguri, că convinşi odată de însemnătatea cauzei sublime, ce o accentuăm şi noi cu ocaziunea acésta, şi pornindu se o mişcare mai energică, ea ca totdeauna şi de aci înainte va încălzi inimile tuturor românilor.

Credem, că ţinem cont de spiritul civilisatoric al timpului, de legile naturale, culturale constituţionale existente, că intenţionăm numai promovarea binelui şi fericirii patriei comune, asigurarea existenţei în viitoriu a multora dintre tinerii români, cari absolvéda la universităţile din patriă, şi mai pre sus de toate păstrarea scumpelor datini şi cultivarea limbei noastre strămoşesci, când conşciu de demnitatea noastră, „apelăm la toţi bărbaţii naţiunei noastre, cărora le sunt încredinţate destinele culturii noastre românesce şi mai ales la toţi preasfinţiţi şi prealuminaţi noştri prelaţi bisericesci şi îi rugăm, ca să insiste împreună cu bărbăţie şi cu stăruinţă la înaltele locuri competente, pentru respectarea caracterului naţional românesc al scólelor noastre existente şi pentru esoperarea concesunii, ca românii să-şi póte folosi dreptul lor de aşi ridica cel puţin pe banii lor proprii gimnasia românesce acolo, unde se simte lipsa şi unde permit mijlócele”.

Şi cu acestea închieem, aducându-ne aminte de cuvintele, că după o luptă susţinută cu bărbăţie chiar şi fără succesul învingerei, încă este o gloriă.

Cluş, 17 Ianuarie, 1892.

Mai mulţi tineri universitari români.

Asil de copii în Braşov.

Braşov, 20 Ianuarie, 1892.

„Copii sunt ca nece plante în grădina lui Dumnezeu după legile vecinice corăspundătoare creaţiunei Lui şi naturii omenesci”.

Este un lucru destul de notoric, că băiatul în frageda lui etate de 3—6 ani este mai accesibil, mai flecsibil pentru primirea ori-cărei impresiuni din afară, fie aceea de natură spirituală sau având de scop dezvoltarea sentimentelor lui.

Pedagogii cu renume european s'au ocupat foarte mult cu cestiunea acésta, cum adecă am putea să purcedem cu băiatul de tot elastic încă în primii ani ai vieţii sale, să-i dăm o creştere, pe care să se bazeze instrucţiunea din scóla populară.

Primul pedagog carele a păşit cu rezultatul meditaţiunilor sale a fost Frid. Froebel (1782—1852). Din sistemul lui pedagogic espus în opul seu plin de spirit „Cunoscerea omului” (tip. 1826) vedem, că acest mare bărbat pune un pond deosebit pre progresul natural al elevului şi pe dezvoltarea omilaterală a facultăţilor lui omenesci.

„Un copil, care nu se mai jócă, e bolnav”. Educaţiunea copilului se făcea aşa dară prin jocuri şi era problema educătorului a griji să se întrodacă pentru băieţi jocuri atrăgătoare, corăspundătoare naturii copilului, jocuri, cari dezvoltă mintea, inima şi trupul fragedului băiat. Prin proverbe, cântări şi jocuri corăspundătoare etăţii elevilor se stimulează iubirea şi sinceritatea, sentimentul de amicitie şi îndulginţa, anecsarea cătră un ce întreg, dezvoltă atenţiunea, facultatea de a vorbi, a auzi, a cânta a pricepe şi a asculta, preste tot se dezvoltă toate însuşirile, de cari este condiţionată o viaţă activă.

Éta ce scop sublim urmăresce scóla frebeliană, şi cu toate acestea chiar şi din punct de vedere pedagogic numita scóla a fost combătută energic.

Insuși Froebel simți la anul 1851 o grea lovitură, când prin o ordinațiune a regimului din Prusia i se interzise susținerea și înființarea astorfeliu de institute sub cuvântul, că el propaga idei anti-religioase. Alții diceau, că modul de creștere al lui Froebel favorisează sistemul ateismului și al socialismului, că prin aceste școli copii se dresă mai mult, devin superficiali, se înstrăinează de casa părintească; că copilul se joacă mai bucuros liber și necondus de nimenea și că sistemul lui Froebel se bazează pe principii și mijloace artificiale, etc.

Părintescul nostru guvern a adus în anul trecut o lege, prin carea ni se impune înființarea de „kisdedov” uri. Abătut odată dela ideea fundamentală alui Froebel, guvernul magiar la aparință condus și de sentimentul umanității și al filantropiei, decretă înființarea așa numitelor școli de apărare pentru micii copii, având „buna intențiune” de a păși pe micii copii de primejdii, a primi în astfelu de institute pe acei copii, cărora părinții nu le pot da creșterea de lipsă. Dar ore acesta se fie scopul înființării de „kisdedov”-uri? Scim cu toți, că altceva se urmărește prin asemenea institute. Șovinismul magiar pretinde cu orice preț, ca molochul magiarisării să ne înghită pe toți, cei ce nu aparținem naționalității magiare!

Aprigă a fost rezistența românilor în contra decretării legii pentru „kisdedovuri”, energică și plină de argumente combătătoare a fost cuvântarea I. P. S. D. metropolit Miron Romanul, rostită în casa magnaților, prin care a protestat în numele întregii metropolii ortodoxe orientale! Dar ce folos, căci șovinismul magiar nemai cunoscând margini e condus de principiu: „finis sanctificat media” Proiectul a devenit lege, și „noi lege având, după lege trebuie se trăim!”

Ca omeni ai ordinei, noi românii ne supunem legii, și siliți suntem se înființăm asemenea institute. Dar putea-vom înființa institutele din cestiune acum când sărăcia ne apasă pe toți de o potrivă și când prin proiectul de ajutorare al învățătorilor din partea statului nise amenință autonomia noastră bisericească?! Grele timpuri am ajuns! Vom fi siliți pe lângă totă sărăcia se ne scăpăm copilașii de înruriri străine și păgubitoare.

Ținând cont de existența acestei legi, on. comitet parochial gr. or. dela biserica cu hramul „stlui Nicolae” a fost cel dintâiu, care dispunând de venit suficiente, au înființat primul asil pentru micii copii, aici în Brașov. O, dar unică e biserica „Sântului Nicolae” în întreaga metropolia noastră! Ce vor face celelalte?!

Duminecă, în 19 Ianuarie c. st. v. s'a efeptuit inaugurarea primei școli froebeliane aici în Brașov. După sâvârșirea serviciului divin P. O. D. Ioan Petric, asistat de dl I. Prișcu, ca diacon au mers investiți în ornamentele bisericesci dimpreună cu întreg poporul, care a asistat la s. liturghie, în edificiul noului asil, unde s'a sâvârșit sântirea apei. După acesta dl Andrei Bârsean, prof. gimn., a rostit un discurs de inaugurare foarte pîntrunătoriu, în care a relevat scopul și motivele, ce au îndemnat pe on. comitet parochial la înființarea asilului. De instructoră a fost denumită d-șora Augusta Glodariu, fika dlui Dr. Vasile Glodariu, prof. gimn., care s'a pregătit spre această carieră în pedagogiul din Budapesta, depunând cu succes esamenul de calificățiune. Stimabila d-șoră, Augusta Glodariu, printr'o cuvântare rostită cu gingășia unei femei conșcia de chemarea sa, a promis solemn on. comitet parochial și întregului public asistent, că și va împlini cu cea mai mare conșciențiositate și zel dela toria ce o reclamă poziția ei onorifică de instructoră.

Dee bunul D-șeu ca să se înființede și prin alte locuri locuite de noi asemenea institute prevenind astfelu guvernul magiar, care se imbie — veți Dómne pentru fericirea noastră să înființede asemenea institute! Să ne terim de străini, și decă ne dau daruri, căci: „Timeo Danaos et donaferentes”

G. J.

Alegeri dietale.

Din cercul electoral Baia de Criș, 30 Ian. 1892.
(Încehere.)

Lumina poporului era sub obroc!! Amintesc aci comunele Blăjeni Plaiu, Sat, Blăjeni, Criș și Oberța. Dupapetra, Stanija de sus și de jos etc. etc.

Unde preotul a fost la locul seu d. e. în Crișcior, Zdrapți etc și încă în 3—4 comune, alegătorii au rămas acasă afară de jude și 2—3 inși, ba au rămas acasă și de cei cari luară bani; d. e. Curechiu, Brad etc.

Spre sêră alegătorii H.... au fost duși la Baia de Criș; ér ceialți reținuți în cârcime, unde sêra li s'a dat slănină și cêpă se mance și de beut! érá în altă cârcimă tocană și de beut. Firesce erau încuiați se nu iasă din curte.

Diminêța pe la 8 ore a plecat convoiul pohod na Sibir din B ad preste 70 căruțe cu alegătorii sosiți

din notariatul Băiței și a Luncoiului în frunte cu stindardele lui Josika, érá o parte neînsemnată cu alui Körmendy. Șirul convoiului era urmat de o căruță cu un preot — roman — și doi gendarmi în altă căruță. Aspectul era trist, nice un strigăt la adresa candidatului! Se ducea o turmă fără păstori la locul de execuțiune. Eu eram singurul, care din depărtare urmăream ticăloșia inscenată cu bani scumpi.

În Baia de Criș, alegătorii și aveau birturile și case anume, unde au fost încuartirați.

Pe la 10 ore au sosit pe jos — alegătorii din notariatul Riscuței — din Bulzesci, Tomnatec etc. împreună cu câteva căruțe și stindarde, acestia erau aprópe toți H.... în frunte stindardele, apoi spre rușinea poporului românesc urmau preoții Harduț din Baldovin, Micluța Simeon și Ioan Micluța din Riscuța împreună cu învățătorii Terentiu Micluța. Acestia aparțin diecesei Aradului Din notariatul Vatei și Tomesci veniră mai pe urmă. Inima trebuia să și se sfășie, vêdend alegătorii din aceste notariate. Aveau pene tricolore magiare în căciule și pălării, cu inscripția Bró Josika. Printre aceste victime erau rêtăcind — din archidieceasă — preotul Teodor Simedrea, învățătorul Bașa din Birtin érá din diecesa Aradului preoții tineri, dară precum se vede fără simț de rușine anume: Vlad din Tomesci, Dăldvu din Leduț, Florea Nicolae din Tiulesci, Sergiu Fejer și Jov Fejer, bêtrenul, cesti din urmă au votat pentru J..... ér ceialți pentru H..... cu toți alegătorii lor. Ce e mai mult Jov Fejer bêtrenul cu barba roșie, bine stând pre un dâmb s'a făcut de bajocura ómenilor, injurând pe H..... alături cu alții plini de beutură. Mai amintesc pe învățătorii Golea și patentatul holakist învățătorul Turuc din Vata.

Preste tot din protopresbiteratul Zarand au participat din preoți 2 inși și un învățătoriu; ér restul din ppresbiteratul Halmagi. Nu a lipsit nici preotul gr. cat. Boticiu, carele nu s'a mai trêdit de când s'au început adălmașele.

Ce se đic de acei preoți, cari alături cu organele administrative, au luat parte la corupțiune cum sunt preoții: Hărăguș din Blășeni, și Jurca de la Cebea, și alții din giurul Băiței și Baiei de Criș. Rolul acestora e mult mai detestabil.

Din inteligența română laică nu a participat nime la alegerea și au lucrat în cercul lor de activitate pentru abstinere; unul singur din Baia de Criș însemnat și dela alte alegeri, a împărțit parale de a lui H..... de altcum s'a genat să voteze pentru H..... spre care are simpatie, cum dice densus.

În decursul alegerii, điaua întregă miliția a stat prin cuartire, tot astfel gendarmaria a lăsat în deplina libertate alegătorii. Bani s'au împărțit fără nici o genare între alegători în tot decursul alegerii și chiar înaintea localurilor de alegere, fără de a đice cineva un cuvânt Așa încât în órêle 2 din urmă de încheiere, dacă nu erau sêcate paralele lui H..... se puteau cumpera voturi ca să se facă apoi balotagiu.

Se afirmă că H..... ar fi spesat 7000 fl. v. a. ér J..... aprópe dublu

Alegerea a fost liberă până la desfrêu. Celce a luat bani dela 2 sau dela toți 3 candidații au putut vota pe cine vrea. Alegerea va rămâne însă un model de corupțiune Destrabălarea în alegători și-a ajuns culmea, și în Zarand candidații străini magiari nu vor mai fi securi nici când de alegere. Astădată voturile s'au dat plus oferentelui, specula cu voturi s'a ridicat la dogmă prin corteșii candidaților: dacă ne dai atâta s'a đis din partea unora, și aducem voturi, dacă nu căpătăm dela celălalt candidat.

Pe lângă păcatele multora dintre noi trebuie să o spun, că alegerea din 29 Ianuarie, pe cei chemați dintre români ca se lucre pentru pasivitatea între popor; i-a aflat nepregătiți și le-a fost imposibil în timp de 7 đile după conferința națională a mai lucra între alegători. O conferință convocată în 25 Ianuarie în Baia de Criș nu s'a putut ține fiind puțini alegători. Pe timpul ținerii conferinței din Sibiu, mulți alegători primiseră banii dela corteșii și agenții candidaților.

După alegere s'a făcut mare tâmbălău pentru directori de băi Venator, Gr. și Köllner, cari au urmărit cu încordare alegerea, ba cel din tâiu striga din resputeri se străiescă J. precând se aduna mulțimea înaintea locuinței alesului.

Așa se finí acesta alegere póte unică în felul seu pe la noué ore sara, când sa enunciat rezultatul. Votisanții din pretura Brad, au votat la o comisiune érá cei din Baia de Criș la alta.

În total cele 1400 voturi au costat 24 mii fl., dintre cari 1/2 cad în sarcina alesului deputat.

Eremitul din Carpați.

Varietăți.

* (Faptă nobilă.) Comitetul parochial din Mohu aduce mulțamită publică d-nei Stefana Dunca, domiciliată în Bucuresci, carea în anii trecuți a provêdut biserica noastră din Mohu cu un rënd de haine frumoșe bisericesci, ér în anul acesta a donat pe sêma bisericeii un potir în valóre de 75 fl. și o stea în valóre de 2 fl.

* (Himen.) Dl G. Neagovici-Negoescu și d-șora Aurelia D. Coltofean, anunță cununia lor, ce se va celebra Duminecă în 2/14 Februarie a. c. la 12 ore a. m. în biserica gr. or. din Brețcu.

— Dl Iordachie P. Roșca Căpitan și Maria I. Răcuciu invită la serbarea cununii lor, care se va ține Duminecă în 2/14 Februarie la 5 ore p. m. în biserica cea mare din Seliște.

* (Președintele dietei) Precum se svonesce din Budapesta, partidul liberal a hotărit să alégă de președinte al camerei pe vestitul Banffi-pașa, fost fôispan la Solnoc Dobêca. Suntem curioși să vedem, ce atitudine vor observa deputații săsesci, cari încă sunt ai guvernului, față de acesta alegere.

* (Fecunditate.) Dochia lui Constantin Oprean din Poiana, com. Sibiu, a născut în 7 Februarie a. c. la 4 ore d. a. 4 feciori, cari au fost deplin dezvoltăți și în stare normală. S'au botezat toți 4 în biserica din loc, fiind de față un public foarte numeros, la 9 ore sêra. Au reposat până acuma 3 din ei, ér unul e încă în viétă. Mama se află bine.

Se observă, că femeia e încă mamă a 5 copii.

* (Necrolog.) Cu inima plină de durere aducem la cunoscința tuturor amicilor și cunoscuților în numele tuturor consăngenilor și a celorlalți cuscrii, cumcă **Alecsandru Tordoșan**, protopresbiter gr. or. al tractului Albei-Iuliei în etate de 65 de ani a reposat în Dómnul ađi la 4 ore d. m. după o bôlă mai îndelungată, fiind provêdut cu s. taine.

Luptă bună au luptat și coróna dreptății a dobândit.

Fie-i țêrina ușoră și memoria binecuvântată.

Înmormântarea se va celebra în 31 Ianuarie (12 Februarie) 1892 la 2 ore d. m. din strada Bethlen Gábor în cimiteriul gr. or. dela biserica din orașiu.

Alba Iulia, în 29 Ianuarie, 1892 c. v.

Victor Tordoșan, Pompiliu Tordoșan, Eugeniu Tordoșan, Valeria Tordoșan, ca nepoți de frate; Ana Pațifa n. Rațiu, Rubin Pațifa ca cumnați.

* (Petrecere.) Inteligența română din comunele Gurariului și Orlat invită la „petrecerea cu joc” ce se va arangia în sala ospetăriei principale „Hitsch” din Orlat la 8/20 Februarie a. c. Începutul 7 ore sara

Contribuirile benevole sunt destinate pentru fondul bibliotecii școlare din ambe comunele și se vor cuita pe cale điaristică. Invitări speciale nu se fac.

Comitetul arangiator.

* (Invitare) Subscrișii avem onóre a invita la „Producțiunea” „declamatorică musicală”, ce se va ține în 2 Februarie st. v., cu elevii școlei în sala școlei noastre din loc cu următorii:

Program:

1. „Irmosul Intêmpinării Dlui” executat de elevii școlei.
2. „Condamnarea strugurului”, declamare.
3. „Ađi buciumul”, cântare.
4. „Din povestea vorbeii” de A. P. declamare.
5. „Cântări cinstite”, cântare
6. „De ce n'are ursul codă” de A. P. declamare.
7. a) „Hora unirii” și „Portul românesc”, executate de corul elevilor.
8. „Petrecere cu joc”.

Începutul la 7 ore sêra.

Venitul e destinat în scopul înființării unei biblioteci școlare populare.

Oferte maritimóse se primesc cu mulțamită și se vor cuita pe cale publică.

Gusterița, 28 Ianuarie, 1892.

Georgie Stăneasă,

paroch gr. or. și pres.

George Stăneasă,

învătătoriu.

— Casina „Sebeșena” invită la „Balul” cel va arangia în 8/20 Februarie a. c. în sală la „Leul de aur”. Venitul curat e destinat în favorul bibliotecii casinei.

S. Sebeș, în 1 Februarie, 1892.

Începutul la 8 ore sêra

Prețul intrării: de persónă 1 fl., de familie de 3 membrii 2 fl.

Oferte maritimóse se primesc cu mulțamită și se vor cuita publice.

Loterie.

Mercuri în 10 Februarie 1892.

Sibiu: 54 90 42 15 46

